

Henk Stoorvogel & Eugène Poppe

GROEIEN

ALS
EEN PALM

 Voorhoeve

Voor Peter en Else Vlug.
Gegroeid als palmen dragen jullie vrucht in
de ouderdom. Hartelijk dank dat jullie een
leven lang trouw zijn gebleven aan God.

© 2013 Uitgeverij Voorhoeve
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht
www.kok.nl

Omslagontwerp en vormgeving binnenwerk: Garage BNO
Tekeningen: Gert Oudenampsen
ISBN 978 90 297 1074 9
ISBN e-book 978 90 297 1075 6
NUR 707

Tenzij anders vermeld, zijn de aanhalingen uit de Bijbel overgenomen uit de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV), uitgegeven door het Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Groeien als een palm

Velen waren ervan overtuigd dat hij de eerste mens zou worden die de mijl binnen de vier minuten zou lopen. Louis Zamperini, zoon van Italiaanse immigranten, was één van de grootste hardlooptalenten van Amerika, in de jaren dertig van de vorige eeuw. Toen hij op tweejarige leeftijd met een longontsteking op bed lag klom hij uit het raam en rende naakt over de straat, achtervolgd door een politieagent. In zijn kinderjaren stal hij alles wat los en vast zat en hij moest daarbij geregeld rennen voor zijn leven. Als tiener liep hij weg van huis en probeerde een wilde stierkalf te temmen. Het beest nam Louis op de horens en hij belandde met zijn knie op een scherpe stronk van een boom. Maar geen zeventwintig hechtingen in zijn knie konden hem intomen.

Zijn hartstocht kon hij uiten in het hardlopen. Hij trainde zich het snot voor de ogen, won wedstrijden en mocht deelnemen aan de Olympische Spelen van Berlijn, in 1936. Louis kwam uit op de 5.000 meter. Hij werd vijfde, maar liep de laatste ronde zo onwaarschijnlijk hard dat zijn prestatie opviel bij Hitler en hij uitgenodigd werd om de dictator de hand te schudden.

Superman naar de haaien

Louis' droom was om tijdens de Olympische Spelen van 1940 te schitteren op de 1.500 meter, maar de Tweede Wereldoorlog gooide roet in het eten. Louis meldde zich aan bij het leger en werd

bommenrichter aan boord van een B-24 Liberator, vliegend onder de naam *Superman*. Op 27 mei 1943 werd de B-24 van Louis op een reddingsmissie gestuurd. Er was een vliegtuig vermist en Louis' bemanning kreeg de opdracht een immens gebied in de Indische Oceaan af te speuren naar wrakstukken of overlevenden van een mogelijke crash.

Na enkele uren zoeken begaven de motoren van *Superman* het en het toestel smakte op het water. Verdoofd door de klap en omstrengeld door kabels en banden werd Louis naar de bodem van de oceaan getrokken. Hij verloor het bewustzijn, maar kwam op onverklaarbare wijze bij zijn positieven, merkte dat hij zich vrij kon bewegen, ontsnapte uit het zinkende wrak en zwom naar de oppervlakte.

Phil, zoon van een predikant en een goede vriend van Louis, en Mac, de staartschutter, waren de enige andere bemanningsleden die de crash hadden overleefd. Zeven kameraden stierven. Louis, Phil en Mac wurmden zich in twee gele reddingsvloten. De gewonde Phil had een vlot voor zichzelf en Louis en Mac deelden het andere vlot. Per persoon was er een halve liter water en een nooddranksoen beschikbaar. Nadat de drie mannen enkele uren op de oceaan hadden gedreven verschenen de eerste haaien. Toen de mannen 's nachts probeerden te slapen schuurden de vinnen van de roofdieren keer op keer langs hun rug.

Achtenveertig kogelgaten

Voor Louis en zijn kameraden brak een periode van onwaarschijnlijke ontbering aan. Mac besloot in zijn wanhoop de eerste nacht de volledige voedselvoorraad van de drie mannen op te eten. De vloten dreven langzaam maar zeker richting door Japan veroverd gebied. Dag en nacht werden de mannen lastiggevalen en later zelfs aangevalen door haaien. Op de zevenentwintigste dag op volle zee verscheen er een vliegtuig. Louis vuurde een lichtkogel af om de aandacht van het toestel te trekken. Hij slaagde in zijn opzet. Het vliegtuig keerde. Huilend van vreugde rukten de man-

nen hun shirts uit en zwaaiden naar de piloot. Tot plotseling de hel losbrak. Er klonk een oorverdovend geluid en de vloten begonnen te schudden. Op de vleugels van het toestel schitterde de rijzende zon. De mannen doken het water in en zagen hoe de kogels hun vloten doorboorden. Nauwelijks in het water werden ze aangevallen door twee haaien. Zo snel ze konden vluchtten de mannen de vloten weer in. Het vliegtuig verdween in de verte. De neergestorte mannen leefden nog. En zagen tot hun ontzetting dat het vliegtuig een wijde bocht nam en hen in duikvlucht opnieuw onder vuur nam. Phil en Mac hadden geen kracht meer om het water in te duiken en bleven in foetushouding op hun vlot liggen. Louis dook het water in, stompte met zijn vuisten tegen de snuiten van aanvallende haaien en hees zichzelf na de tweede aanval moeizaam op zijn vlot. De vloten waren doorzeefd, maar wonder boven wonder waren noch Phil, noch Mac geraakt.

Het vliegtuig zwenkte weer en kwam voor de derde keer aangedenderd. En voor een vierde, vijfde, zesde en zevende keer. Elke keer dook Louis in het water, vechtend tegen haaien en uitputting. Phil en Mac bleven opgekruld liggen. Na zeven aanvallen kwamen de Japanners nog eenmaal overvliegen, lieten een dieptebom vallen, maakten een obscene gebaar en verdwenen achter de horizon. De bom ging niet af.

Het vlot van Phil was door de kogelregen in tweeën gereten en niet te repareren. Het andere vlot telde achtenveertig kogelgaten. De drie mannen verzamelden zich op het enige overgebleven, zinkende vlot. De haaien roken hun kans en begonnen uit het water te springen om de mannen van boord te rukken. De mannen verdeelden de taken: één moest voortdurend nieuwe lucht in het lekke vlot pompen, de andere moest met een roeispaan de haaien van het vlot weren en de derde moest de gaten plakken. Na vierentwintig uur hadden de mannen de gaten boven en onder de waterlijn gedicht en keerde de rust in het vlot weer.

Krijgsgevangen

Na de aanval van het vliegtuig volgde een bezoek van een reusachtige witte mensenhaai, een felle tyfoon en vooral de voortdurende strijd tegen honger en dorst. Af en toe ving Louis een albatros, of een vis. Op een gegeven moment besloten de mannen zelfs de niet-aflatende haaien op hun menu te zetten. Mac gaf langzaam maar zeker de moed op en stierf. Phil en Louis bleven leven.

Op de zevenenveertigste dag bereikten de mannen een eiland met palmbomen. Voor ze ongezien aan land konden komen werden ze echter gearresteerd door een Japanse eenheid. Louis en Phil hadden een record gevestigd. Voor zover bekend had niemand tot dan toe zevenenveertig dagen zonder voedsel en water op een reddingsvlot op de oceaan overleefd. Ze hadden meer dan drieduizend kilometer gedreven en wogen nog ongeveer veertig kilo.

Wat Louis niet kon weten was dat zijn echte lijdensweg nu pas begon.

De Vogel

Phil en Louis belandden in verschillende krijgsgevangenkampen. In Omori, het kamp waar Louis belandde, kreeg hij te maken met Mutsuhiro Watanabe, ofwel 'de Vogel'. De Vogel wordt algemeen gezien als de meest wrede kampbewaker van de Japanners, een psychopaat. Na de oorlog is op niemand zo fel jacht gemaakt als op Watanabe. Hij wist de dans echter te ontspringen en verscheen nooit voor een oorlogstribunaal. Louis had de pech dat de Vogel hem tot zijn persoonlijke 'project' verklaarde. Waarschijnlijk had dat te maken met de Olympische heldenstatus van Zamperini. De op macht beluste Watanabe zag het als zijn missie om Louis te breken. Elke dag werd Louis door de Vogel in elkaar geslagen. Hij werd gedwongen met zijn blote handen de verstopte latrines van het kamp schoon te maken. Zijn linkerenkel werd onherstelbaar beschadigd. Eenmaal werd Louis door de Vogel van een vergrijp beschuldigd waar hij part noch deel aan had. Louis werd opgesteld en 220 medekrijgsgevangenen werden gedwongen Louis zo

hard ze konden met de vuist in zijn gezicht te slaan.

Op 20 augustus 1945 capituleerde Japan en werden Louis en zijn strijdmakkers bevrijd. Na een langdurige herstelperiode keerde Zamperini opgewonden naar huis. Hij kon aan een nieuw leven beginnen! Hij trouwde een mooie vrouw, Cynthia, kreeg een dochter en gaf lezingen over zijn odyssee tijdens de oorlogsjaren. Louis was vrij, maar voelde zich van binnen nog altijd gekooid. De nachtmerries begonnen. De Vogel was voortvluchtig, maar wist Louis elke nacht te vinden. Dan werd Louis opnieuw geslagen en vernederd. Hij kon zich niet verweren tegen de Vogel, dus begon hij te drinken. Al snel was hij zwaar aan de alcohol verslaafd. Hij ontwikkelde smetvrees en had voortdurend last van flashbacks, intense herbelevingen van verschrikkingen die hem op de raarste momenten overvielen. Louis raakte volledig aan de grond. Verslaafd en verward vocht hij met wildvreemden, randde een vrouw aan en wurgde Cynthia op een haar na. En elke nacht was daar weer de Vogel.

Zon, zee, strand en palmen

Ik (Henk) had over Louis Zamperini gehoord voordat ik aan zijn biografie begon. Ik wist dat hij nog altijd leefde, vijftienennegentig jaar oud. Ik had gelezen hoe hij in Amerika en daarbuiten tot op de dag van vandaag tallozen inspireert met lezingen, interviews en optredens. Bij vijf Olympische Spelen mocht hij de fakkel dragen, waaronder ook op tachtigjarige leeftijd tijdens de Olympische Winterspelen van Nagano, Japan, in 1998.

Laura Hillenbrand, de biografe van Louis Zamperini, schrijft over deze gebeurtenis:

Hij (Louis) hief de fakkel, maakte een buiging en begon te rennen. Waar hij ook keek, overal zag hij lachende Japanse gezichten. Er waren kinderen die van onder hun capuchon naar hem gluurden, mannen die vroeger samen met de krijgsgevangenen in de staalfabriek hadden gewerkt, burgers die

foto's maakten, klaptten, zwaaiden, Louis toejuichten, en honderdtwintig Japanse soldaten, die in twee colonnes stonden opgesteld en die uit elkaar gingen om hem te laten passeren. Louis rende over de plek waar hij eens in gevangenschap had gezeten en waar een zwartogige man hem vanbinnen kapot had willen maken. Maar de gevangenis was verdwenen, en de Vogel ook. Er was geen spoor van te bekennen tussen de stemmen en de vallende sneeuw; hier rende een vrolijke oude man.

Voor ons is Louis Zamperini een belichaming van de thematiek van dit boek: 'groeien als een palm'. In Nederland associëren wij de palm vooral met zon, zee en strand, of wellicht met een lekkere cocktail. In de oeroude woestijncultuur van het Midden-Oosten is de palm echter hét symbool van leven en overwinning. Psalm 92, een meer dan drieduizend jaar oud lied, zegt:

De rechtvaardigen groeien op als een palm.

Er is iets met de palm dat maakt dat deze boom in oeroude beschavingen gezien werd als metafoor voor innerlijke ontwikkeling. Bovenstaand zinnetje fascineerde ons en wij waren benieuwd welke kenmerken de groei van een palm heeft en op welke wijze deze kenmerken ons vandaag de dag kunnen helpen in de groei naar een gezond en succesvol leven. Onze ontdekkingsreis naar de geheimen van de palm blies ons van de voeten. Het is niet voor niets dat het gebied dat zich uitstrekt van Midden-Iran tot Noord-Egypte en dat bekendstaat als de vruchtbare halve maan, geldt als de bakermat van de westerse beschaving.

Maar wat is er dan zo bijzonder aan de palm en waarom doet Louis Zamperini ons denken aan deze boom?

Een dertig meter hoge grasspriet

Laten we om te beginnen enkele begrippen verklaren. Wanneer de teksten van het Oude Testament of de Koran spreken over de

palm, dan wordt daarmee bedoeld op de dadelpalm. Er zijn tegenwoordig meer dan vierduizend soorten palmen bekend, maar wij zullen ons voor de groeigeheimen van de palm vooral richten op de dadelpalm. Daarnaast duiden we de palm in het normale spraakgebruik intuïtief aan als ‘boom’, maar feitelijk hoort de palm niet tot de familie van de bomen, maar tot de familie van de grassen. Een dertig meter hoge dadelpalm heeft meer verwantschap met een grassprietje dan met een eikenboom, hoe gek dat ook klinkt. Maar omdat het onnatuurlijk klinkt om de palm aan te duiden met ‘gras’, zullen we de palm in de rest van het boek foutief aanduiden als ‘boom’.

De dadelpalm heeft vele unieke kenmerken, maar wanneer wij die zouden moeten samenvatten in drie woorden, dan zouden wij zeggen: statuur, levenskracht en vrucht.

Statuur

De palm valt op door zijn gestalte. Een dadelpalm heeft een lange, ranke stam, met een breed uitwaaiierend groen bladerdak. De palm kan tot vijftig meter hoogte groeien, wel honderdvijftig jaar oud worden en wordt algemeen gezien als de oudste gecultiveerde boom ter wereld. Oude hiërogliefen kennen het teken van een palm. De eerste aanduidingen van een palm gaan vijfduizend jaar terug en sommigen zien Abraham, die uit Ur, in Iran, naar Kanaän (Israël) trok, als de eerste palmenteler. De aanblik van een eenzame palm in de woestijn was voor een reiziger altijd een teken van hoop. Zittend aan de voet van de palm kon de nomade genieten van schaduw, koelte en het ruisen van de bladeren.

Levenskracht

Naast zijn statuur valt de palm op door zijn ongekennde levenskracht. Je kunt dadelpalmen tegenkomen op de meest afgelegen, onherbergzame plekken. Palmen kunnen goed tegen warmte, droogte en zout water. Woestijnen worden opgefleurd door een

eenzame palm en reizigers rusten aan oases met meerdere palmen. Orkaanwinden vellen vele bomen, maar de palm overleeft de zwaarste stormen. Met het bladerdak horizontaal in de wind geeft de veerkrachtige stam geen krimp.

Deze levenskracht maakt dat de palm sinds de Oudheid geldt als symbool van overwinning. Wanneer een Romeinse veldheer een zegetocht in Rome mocht afleggen, dan werd hij toegejuicht door mensen die met palmtakken zwaaiden. Olympische sporters kregen een krans van palmladeren rond hun hals. Met Palmpasen werd Jezus door een dolenthousiaste menigte, zwaaiend met palmtakken, Jeruzalem binnengehaald. Wanneer christenen stierven omwille van hun geloof kregen zij op hun graf een palmtak, als teken van leven en overwinning.

Vrucht

Het derde element dat opvalt aan de dadelpalm is de vrucht die hij draagt. Een dadelpalm draagt véél vrucht, tot wel vijfhonderd kilo per jaar. Ook is de palm zeer betrouwbaar in zijn vrucht dragen. Veel vruchtbomen geven het ene jaar wel en het volgende jaar geen vrucht. Op een dadelpalm kun je echter rekenen. Elk jaar zal de palm een constante stroom en kwaliteit van vrucht afleveren. De dadel, de vrucht van de dadelpalm, bezit uitzonderlijke kwaliteiten. Zo is de dadel één van de meest voedzame producten ter wereld. Een kilo sinaasappels levert de consument 480 calorieën op. Een kilo abrikozen 520 calorieën, een kilo bananen 970 calorieën, een kilo gekookte rijst 1.800 calorieën, een kilo vlees 2.245 calorieën, een kilo tarwebrood 2.295 calorieën en een kilo dadels maar liefst 3.000 calorieën. Wanneer een woestijnreiziger één soort voedsel mee mag nemen om zijn barre tocht te overleven, dan kiest hij dadels. Niet alleen zijn dadels bijzonder voedzaam, ook hebben ze een krachtige medicinale werking. In sommige gebieden in de Sahara komen stammen voor waar nauwelijks of geen kanker voorkomt. Volgens geleerden heeft dit te maken met de mineralen die in de dadels zitten. Bijzonder aan de dadelpalm

is dat hij tot op hoge leeftijd elk jaar zijn vrucht blijft leveren.
Zoals de psalmtekst zegt:

De rechtvaardigen groeien op als een palm.
Zij dragen nog vrucht als ze oud zijn
en blijven krachtig en fris.

Statuur. Levenskracht. Vrucht. Dit zijn drie kenmerken die ook in het leven van Louis Zamperini opvallend aanwezig zijn. Met zijn vijfennegentig jaren oogt de oorlogsveteraan nog altijd scherp. Hij beweegt zich door het leven met een natuurlijke waardigheid. Hij is niet langer een gevangene van zijn verleden, maar een man die weet wie hij is en waarvoor hij hier op aarde rondloopt.

Louis Zamperini heeft blijk gegeven van een onwaarschijnlijk grote levenskracht. Hij is een winnaar. Hij won met hardlopen. Hij hield het zevenenveertig dagen uit op een vlotje op de Stille Oceaan. Hij trotseerde de Vogel. Hij overleefde de demonen die hem na de oorlog tot de rand van de afgrond brachten. Palmen verduren de woestijnperiodes in hun leven. Palmen tonen een opmerkelijke veerkracht te midden van woeste stormen. Palmen blijven staan. Zij zijn trouw aan hun principes. Het zijn mannen en vrouwen uit één stuk. De oude wijsheid zegt dat rechtvaardigen opgroeien als een palm. Sommigen trekken door woestijnen en kwijnen weg. Anderen krijgen te maken met stormen en vallen om. Maar de palm blijft staan en groeit verder. Hij overwint alles wat het leven op hem afslingert, hij blijft staan met een innerlijke waardigheid en elegantie.

En hij draagt vrucht. Rijke, betrouwbare vrucht, zelfs tot in de ouderdom. Louis Zamperini is voor velen een bron van hoop en inspiratie geweest. Tallozen hebben zich te goed gedaan aan zijn levenskracht en hebben door zijn verhaal de moed gevonden om hun eigen woestijnen en stormen het hoofd te bieden. Kijk naar Louis en je ziet een palm. Een man van waardigheid en overwinning. Een man die anderen in de gelegenheid heeft gesteld zich op te trekken aan zijn overwinning over de duisternis.

Van wrak tot lachende oude man

Louis Zamperini, van hardloper, tot oorlogsheld, tot lachende oude man. Een palm. Toch leek de stam van Louis in de eerste jaren na de oorlog te breken. Misschien is het je opgevallen: de Vogel achtervolgde Louis elke nacht weer in zijn dromen. Hij leed aan flashbacks, smetvrees, drankverslaving en diepe depressie. En toch eindigt hij als een hardlopende, lachende oude man. Hoe kon deze boom staande blijven? Door welk ingrijpen werd voorkomen dat zijn stam knakte?

Ik (Henk) wist wat Louis had meegemaakt. En ik wist dat hij nu een vijffennegentigjarige lachende oude man is. Een palm. Maar ergens miste een stukje van de puzzel. Hoe kwam hij uit de spiraal van zelfdestructie en gebrokenheid? Ik had het antwoord kunnen weten. Móéten weten. Maar toen ik het las, overviel het mij als een donderslag bij heldere hemel en schoot ik vol. In het najaar van 1949 strijkt de jonge prediker Billy Graham neer in een grote tent in Los Angeles. Avond aan avond spreekt hij de mensen toe en roept hij hen op rekening te houden met God. Cynthia bezoekt een samenkomst in de tent en haalt haar man over een keer met haar mee te gaan. Halverwege verlaat Louis in verwarring de tent. Een volgende avond besluit hij toch weer een kijkje te gaan nemen. Graham nodigt de bezoekers na zijn toespraak uit om naar voren te komen om gebed te ontvangen. Louis staat op en besluit de tent opnieuw te verlaten.

Toen hij het middenpad bereikte, bleef hij staan. Cynthia, de rijen met gebogen hoofden, het zaagsel onder zijn voeten, de tent om hem heen, alles verdween. Een herinnering die hij lang had verdrongen, de herinnering waar hij een avond geleden voor op de loop was gegaan, nam hem in beslag.

Louis was op het vlot. Hij zag Phil, in elkaar gedoken, Macs ademende skelet, een eindeloze oceaan, de zon boven hem, de loerende haaien die al cirkelend hun kans afwachtten. Hij was een lichaam op een vlot, en stierf van de dorst. Hij voelde dat zijn gezwollen lippen iets fluisterden. Het was een belofte

aan God, een belofte die hij niet had gehouden, een belofte die hij had verdrongen tot dit moment: Als U mij redt, dan zal ik U altijd dienen. En toen, onder een circustent op een heldere avond in het centrum van Los Angeles, voelde Louis de regen neerdalen.

Het was de laatste flashback die hij ooit zou hebben. Louis liet Cynthia los en draaide zich in de richting van Graham. Hij voelde zich meer levend dan ooit. Hij begon te lopen.

‘Dit is het’, zei Graham. ‘God heeft tegen u gesproken. Kom verder.’

De dadelpalm heeft meer dan 3000(!) variëteiten (variëaties) over de gehele wereld. Er zijn ongeveer 400 soorten in Iran, 370 in Irak, 250 in Tunesië, 244 in Marokko en nog vele andere soorten in andere landen. Twee zeer succesvolle variëteiten zijn de Medjool en de Barhee-dadel.

Dadels hebben vijf rijpingsfasen, die allemaal Arabische namen hebben, waaronder ze ook buiten de Arabische wereld bekend zijn. Tijdens deze fasen, die steeds een paar weken duren, hebben de dadels een andere kleur, variërend van appelgroen in de eerste fase tot dofbruin of bijna zwart in de laatste fase. Tijdens de laatste drie fasen zijn de dadels eetbaar, maar per fase smaken ze wel erg verschillend.